

Päivi Lindberg

9.3.2023

Opetushallitus
Mialeena Pärssinen

Lausunto on valmisteltu lausuntopalvelu.fi:ssä

Viite: Lausuntopyyntöne 08.02.2023, OPH-548-2023

THL:n lausunto Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteet - luonnoksesta

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteiden luonnos on laaja sisältäen kahdeksan osaamisalaa ja kaksi tutkintonimikettä. Luonnoksessa todetaan, että osaamisaloille yhteisillä pakollisilla tutkinnon osilla pyritään varmistamaan sosiaalihuollon ja terveydenhuollon nimikesuojatun ammattihenkilön, lähihoitajan, ydinosaaminen sekä lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon ja osaamisalassa varhaiskasvatuksen lastenhoitajan osaaminen. Lisäksi osaamisaloittain eriytyvillä pakollisilla tutkinnon osilla pyritään varmistamaan kunkin osaamisalan erikoistuneempi osaaminen. Perusteissa korostetaan työelämälähtöisyyttä rakentamalla sisältöjä työprosessien mukaisiksi ja luomalla pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista mahdollisimman hyvin työelämän osaamistarpeita vastaavia osaamiskokonaisuuksia.

Tutkinnon rakenne antaisi THL:n mielestä paremmin mahdollisuuden tärkeiden, kaikille osaamisaloille yhteisten sisältöjen - perusasioiden korostamiseen. Luonnoksessa tutkinnon osien laajuudesta huolimatta jotkin yhteiset perusasiat näkyvät sisällöissä riittämättömästi. Tämän lisäksi, eri tutkinnon osien osaamisen arviointeihin olisi tarpeen lisätä *"etsii tietoa luotettavista lähteistä oman työnsä tueksi"*, koska lähihoitajat työskentelevät jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Tässä on tarpeen osata lisätä tietämystä tarvittaessa myös itsenäisesti luotettavaan, tutkimusnäyttöön ja vahvaan asiantuntija-arvioon perustuvan tiedon erottamiseksi laajasta tietovirrasta. Esimerkiksi Covid 19 -epidemia toi esiin myös lähihoitajien epäluottamusta viranomais- ja tutkimustietoon.

Uudistettaessa sote-alan tutkintoja tulisi sisältöjä tarkastella kriittisesti vallitsevaan tilanteeseen ja tarpeisiin suhteutettuna. Esimerkiksi mielenterveyden tukemisen sekä päihdetyön osaamisen tarpeet ovat tällä hetkellä ajankohtaisia. Mielenterveysongelmiin, päihteiden ongelmakäyttöön ja riippuvuuksiin sekä niiden tunnistamiseen liittyviä haasteita lähihoitaja voi kohdata missä hyvänsä työskennellessään. Tästä syystä olisi tärkeää, että nämä sisällöt näkyisivät vahvasti jo perustutkinnon eri osaamisalojen yhteisissä pakollisissa tutkinnon osissa, eli lähihoitajan ydinosaamisessa, eivätkä ainoastaan osana mielenterveys- ja päihdetyön osaamisaluetta.

Myös monialaiseen yhteistyöhön tarvitaan lisää osaamista. Perusteissa korostetaan hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämisen sisällöissä ammattitaitovaatimuksena (työyhteisössä toimiminen) opiskelijan toimimista osana moniammatillista työryhmää. On hyvä huomioida entistä paremmin eri tutkinnonosissa, että monialaisen yhteistyön oppiminen edellyttää monialaista koulutusta, jossa liian varhain osaamisaloille eriytetty tutkinto ei välttämättä anna riittäviä valmiuksia yhteistyöhön.

Päivi Lindberg

9.3.2023

Lausuttavana olevat tutkinnon perusteet on varsin vaativa kokonaisuus, jonka osaamisen näyttämiseen ei kaikilta osin ole mahdollisuutta lähihoitajan työtehtävissä. Tällöin ammattitaidon osoittamista joudutaan täydentämään muilla tavoin, mikä luo haasteita sekä tutkinnon suorittajalle että arvioijille ja vaikeuttaa arvioinnin yhdenvertaista toteuttamista.

Kaikille yhteisiin pakollisiin perustutkinnon osiin liittyvät kommentit

Koska koulutettavat voivat tulla hyvin erilaisilla taustoilta (mm. maahan muuttaneet, pitkään muulla alalla työskennelleet), ei voida olettaa, että kaikilla on opiskelut aloittaessaan riittävät perustiedot aihepiireistä, jotka ovat nykyisessä terveystiedon opetuksessa yläkouluissa ja lukioissa. Tällaisten perusasioiden, mm. terveyden lukutaidon anatomian, fysiologian, farmakologian ja mikrobiologian perusteiden sekä terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden kertaus ja syventäminen olisi tärkeä huomioida opintojen alussa. Tähän liittyy myös kaikissa sote-alan töissä yhä tärkeämpi antibioottiresistenssi, pandemioihin varautuminen ja infektioitautien ehkäisy laajemmin kuin aseptiikkana eri toimenpiteissä (mm. rokotusten merkitys).

Lisäksi potilaiden ja asiakkaiden sekä heidän läheistensä osallisuus sekä elämäntilanteiden ja läöhyhteisöjen kokonaisvaltainen huomioiminen ovat keskeisiä teemoja, joiden tulisi vahvasti näkyä läjihoitajien ydinosaamisessa.

Tutkinnon perusteissa yhtenä haasteena on löytää jokaiseen osaamisalaan riittävän kattavat perustiedot varmistava pakollisten ja valinnaisten tutkinnonosien kokonaisuus. Olisikin tärkeää tarkastella jokaisen osaamisalan pakollisia ja valinnaisia opintoja vielä riittävän ydinosaamisen varmistamisen näkökulmasta.

Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisalaan liittyvät kommentit

Sekä lastensuojelutyössä toimiminen (2.29) että mielenterveystaitojen edistäminen (2.24) ovat oleellisia sisältöjä lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisalassa. Niiden tulisi kuulua osaamisalan pakollisiin tutkinnon osiin, mutta ne eivät ole edes valinnaisina sisältöinä lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisalassa. Lastensuojelutyön tuntemus sekä siihen liittyvä yhteistyö ovat tänä päivänä oleellisia sisältöjä, joiden tunteminen helpottaa lasten ja perheiden kanssa toimimista sekä monialaisen yhteistyön tekemistä. Samoin lapsen ja nuoren mielen hyvinvoinnin ja mielenterveystaitojen edistäminen on oleellinen osa lasten kanssa tehtävää työtä.

Tutkinnon osissa olisi hyvä tulla esille myös perehtyminen nykyiseen palvelujärjestelmään ja sen monialaisuuden hyödyntäminen asiakkaan tarpeista lähtien. Esimerkiksi universaalien palvelujen (neuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut) tuntemus kaikkia perheitä, lapsia ja nuoria koskettavana palvelukokonaisuutena ja siten todennäköisenä yhteistyökumppanina tulisi nostaa esille.

THL nostaa lisäksi seuraavat sisällöt tärkeiksi osaamisalan ydinsisällöiksi, joiden toteutuminen ei luonnoksessa tule riittävästi esiin.

- Lapsen oikeuksien riittävä tuntemus ja ymmärtäminen (esim. OPH:n verkkokoulutus <https://www.eoppiva.fi/koulutukset/lapsen-oikeudet-kasvatus-ja-opetuslalla/>). Lisäksi työssä on tärkeää ymmärtää, että lapsen oikeus suojeluun menee perhe-elämän suojan edelle.
- Vuorovaikutusosaamisen ja tulevien uusien ammattilaisten asiakkaan kohtaamisen taitojen vahvistaminen sekä kokonaisvaltaisen asiakastarpeiden tunnistamisen ja asiakasymmärryksen edistäminen.

Päivi Lindberg

9.3.2023

- Perheiden monimuotoisuuden tuntemus ja erilaisten perheiden (myös erilaisten lasten ja nuorten) osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen palveluissa. Myös muiden perheen jäsenten mahdollisten ongelmien tunnistamiset edellytykset ja toimintamallit moniammatillisessa työssä koko perheen auttamiseksi.

Ikääntyneiden hoidon ja kuntoutumisen osaamisalaan liittyvät kommentit

Monet valinnaiset tutkinnon osat ovat niin keskeisiä ikääntyneiden hoidossa ja toimintakyvyn edistämässä sekä tuessa, että niiden pitäisi sisältyä mahdollisimman kattavasti jo pakollisiin tutkinnon osiin. Tällaisia ovat erityisesti asiakkaan toimintakykyisyyden vahvistaminen, haavanhoito ja saattohoito. Viimeaikaisen tutkimustiedon perusteella ikääntyneiden hoidossa ja kuntoutumisessa keskeisiä aihepiirejä ovat erityisesti kaltoinkohtelun tunnistamien (myös henkinen ja taloudellinen, mukaan lukien digi- ja puhelinhuujaukset). Puutteita on havaittu myös ikääntyneiden ravitsemuksessa ja suun hoidossa, joiden riittävä osaaminen tulisi varmistaa. Valinnaisiin tutkinnon osiin sisältyy kuitenkin sellaisia hyvin yleisiä opintoja, jotka eivät välttämättä anna valmiuksia käytännön lähihoidon tehtäviin tai sovellu suoraan vasta alalle perehtyvän oppijan tutkintoon (esim. Huippuosaajana toimiminen, työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen). Jos opiskelija valitsee vain tällaisia yleisiä osia tutkintoonsa, voi em. keskeisten ydiosaamisen aihepiirien osuus jäädä liian suppeaksi.

Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisalaan liittyvät kommentit

THL toteaa, että mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusilmiöt kuormittavat merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Tutkinnon perusteissa on tarvetta vahvistaa mielenterveys-, päihde- ja riippuvuussisältöjä kaikkien osaamisalojen eriytyvässä *pakollisissa tutkinnon osissa*. THL katsoo, että tähän ei riitä mahdollisuus täydentää omaa tutkintoaan toisen osaamisalan pakollisen tutkinnon osan tai ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai korkeakouluopintojen sisällöillä, koska vapaavalinnaisuus ei varmista osaamista kaikille ko. osaamisalan opiskelijoille.

Erityisesti huomiota on tarpeen kiinnittää ikääntyneiden hoidon ja kuntoutumisen (2.4 ja 2.5), Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon (2.26 ja 2.27), Sairaanhoidon ja huolenpidon (2.5 ja 2.22) ja Vammaistyön (2.23) osaamisalojen pakollisiin tutkinnon osiin. Näihin olisi tarpeen saada näkyviin sopiviin kokonaisuuksiin lisäten ja päivittäen seuraavat sisällöt: *”käyttää työssään tietoa eri-ikäisten mielenterveydestä, mielenterveysongelmista sekä päihdeiden riskikäytöstä ja riippuvuuksista ja niistä aiheutuvista haitoista”, ”kannustaa asiakasta päihdeettömyyteen ja riippuvuuksista vapaaseen elämään”, ”tunnistaa asiakkaan mielenterveyden haasteet, päihdeiden riskikäytön ja riippuvuudet, motivoi vähentämään päihdeiden käyttöä ja rahapelaamista sekä lopettamaan tupakka- ja nikotiiniuotteiden käytön ja ohjaa tarvittaessa tuen piiriin”*. Lisäksi Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisalaan kuuluviin tutkinnon osiin olisi tarpeen lisätä *”kertoo lapselle erilaisista tunteista sekä auttaa lasta tunnistamaan omia tunteitaan”* (2.26) sekä *”keskustelee lapsen kanssa digipelaamisesta ja antaa pelikasvatusta”*. Ylipäänsä älylaitteiden käytöstä ja niihin liittyvistä riippuvuuksista sekä lasten että perheiden kanssa työskennellessä on tärkeää olla perillä.

THL pitää erittäin tärkeänä nykytilanteessa, jossa mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön ammattilaisista on kentällä pulaa, että sosiaali- ja terveysalan perustutkinnoissa on oma osaamisalansa Mielenterveys ja päihdetyöhön (2.28). Kyseinen tutkinnon osa on erittäin laaja (60 osp), jonka vuoksi sen sisältöä voisi vielä täsmentää. Eri kokonaisuuksien sisältöihin THL ehdottaa harkittavaksi seuraavia muutoksia tai täydennyksiä uusina sisältöinä:

Ammatillinen vuorovaikutus -ammattitaitovaatimus: *”tunnistaa oman ilmaisunsa ja käyttäytymisensä vaikutukset vuorovaikutustilanteissa kohdatessaan mielenterveys-, päihde- ja*

Päivi Lindberg

9.3.2023

riippuvuusilmiöitä” sekä ”tunnistaa omien asenteidensa ja ennakkokäsitystensä vaikutukset kohtaamisessa mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusilmiöihin liittyvän kielteisen leiman (stigma) vähentämiseksi”. Olisi myös hyvä kannustaa vertaistukeen sekä hyödyntää mahdollisuudet ja kyvyt esihenkilön ja kollegan kanssa keskustelemiseen ko. taidoissa kehittymiseksi.

- Työyhteisöissä toimiminen - ammattitaitovaatimus: ”huolehtii omasta mielen hyvinvoinnistaan sekä tunnistaa sitä kuormittavat tekijät” sekä ”ottaa puheeksi, mikäli huolestuu työtoverin hyvinvoinnista huomioiden mielenterveyden, päihteen ja riippuvuudet.”
- Ehkäisevä ja edistävä mielenterveys, päihde- ja riippuvuustyö - ammattitaitovaatimus: ”osoittaa ymmärtävänsä ilmiönä päihhteettömyyden, riippuvuuksista vapaan elämän ja mielenterveyden merkityksen ihmisen hyvinvoinnille”, ”käyttää tietoa eri-ikäisten mielenterveyttä, päihteen käytöltä ja riippuvuudelta suojaavista tekijöistä sekä tunnistaa niiden riskitekijät”, ”tukee eri-ikäisten asiakkaiden elämänhallintaa, sosiaalisia ja tunnetaitoja”, ”osoittaa ymmärtävänsä traumaattisten kokemusten vaikutuksen ihmisen mielenterveyteen ja päihde- ja riippuvuusikäytymiseen”, ”ottaa puheeksi ja tunnistaa asiakkaan mielenterveyden haasteet, päihteen riskikäytön ja riippuvuudet sekä tukee päihteen käytön ja rahapelaamisen vähentämisessä sekä tupakka- ja nikotiinutuotteiden käytön lopettamisessa”, ”antaa tietoa ja välineitä asiakkaalle ja läheisille mielen hyvinvoinnin vahvistamiseksi sekä päihteen käytön ja rahapelaamisen vähentämiseksi ja tupakka- ja nikotiinutuotteiden käytön lopettamiseksi” ja ”vahvistaa asiakkaan voimavarojen mukaisesti osallisuutta”. Sukupuolisensitiivisyyden lisäksi on tarpeen huomioida työssä myös kulttuurisensitiivisyys.
- Mielenterveys, päihde- ja riippuvuustyön menetelmät - ammattitaitovaatimus: ”käyttää tietoa yleisistä mielenterveyshäiriöistä, alkoholin riskikäytöstä, huumeiden ja tupakka- ja nikotiinutuotteiden käytöstä sekä rahapelaamisesta ja muista toiminnallisista riippuvuuksista sekä niiden haitoista”, ”ymmärtää mielenterveys, päihde- ja riippuvuusongelmien yhteen kietoutumisen”, ”käyttää työssään näyttöön perustuvaa tietoa ja työmenetelmiä eri toimintaympäristöissä”, ”käyttää motivoivia ja ratkaisukeskeisiä menetelmiä tupakka- ja nikotiinutuotteiden, alkoholin ja huumeiden käytön sekä rahapelaamisen ja yleisimpien mielenterveyshäiriöiden varhaiseksi tunnistamiseksi, puheeksi ottamiseksi ja tuen tarjoamiseksi”, ”tukee asiakkaan läheisiä toipumisen eri vaiheissa”, ”vahvistaa asiakkaan osallisuutta yhteisöön asiakkaan omien voimavarojen mukaisesti”, ”tukee asiakasta kriisitilanteissa ja käyttää työssään kriisityön menetelmiä”, ”ottaa puheeksi itsetuhoisuuden ja itsemurha-ajatukset sekä tekee itsemurhaa suunnittelevalle henkilölle turvasuunnitelman”, ”tekee moniammatillista yhteistyötä asiakkaan toipumisen edistämiseksi yhdessä asiakkaan kanssa”, ”arvioi ja tukee asiakkaan kokonaisvaltaista hyvinvointia osana mielenterveys- ja päihde- ja riippuvuushoitoa (asuminen, toimeentulo, terveydentila, sosiaaliset suhteet)”, ”ohjaa asiakasta itsehoitollisiin menetelmiin ja digitaalisten välineiden käyttöön osana itse- ja omahoitoa” ja ”käyttää mielenterveys, päihde ja riippuvuustyössä hyödynnettäviä arviointi ja seurantamittareita”.
- Työnarviointi - ammattitaitovaatimus: olisi hyvä huomioida myös asiakkaan oman näkemyksen kuuleminen hänen hoidostaan ja toipumisestaan.

THL toteaa, että Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisalan kuvauksessa (s. 154) olisi hyvä huomioida myös toiminnalliset riippuvuudet, kuten rahapelaaminen ja ylivelkaantuminen sekä pikavipit, hyväksikäytetyksi joutuminen päihdepiireissä, jotta se vastaa paremmin vuoden vaihteessa tehtyä mielenterveys- ja päihdelainsäädännön uudistuksen sisältöä, jossa on alettu käyttämään muun muassa päihde- ja riippuvuustyö ja päihde- ja riippuvuuspalvelut -käsitteitä.

Perustason ensihoidon osaamisalaan liittyvät kommentit

Ensihoidossa toimiminen -tutkinnon osaan (2.30) olisi tarpeen lisätä Itsemurhien ehkäisyn ohjelman tavoitteiden toteutumisen edistämiseksi *“käyttää tietoa mielenterveysongelmista ja päihteiden riskikäytöstä ja riippuvuuksista”* ja *“arvioi itsemurhaa suunnittelevan henkilön tilanteen, ohjaa hoitoon ja tekee hänen kanssaan turvasuunnitelman”*. Lisäksi tarpeen on kyseisessä tutkinnon osassa kiinnittää päihteitä käyttävien hoitoon pääsyyn ja motivointiin. Suun hoidon osaamisalaan kuuluvassa Suun terveyden edistämisessä toimiminen -tutkinnon osassa (2.36) olisi hyvä huomioida päihteitä koskevan tiedon lisäksi tupakka- ja nikotiinituotteet, kuten myös käytön puheeksi ottaminen ja motivointi vähentämiseen ja lopettamiseen.

Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisalaan liittyvät kommentit

Kuten ikääntyneiden hoidon ja kuntoutumisen osaamisalalla, myös tässä valinnaisiin tutkinnon osiin sisältyy osaamisalueita, joiden tulisi laajemmin sisältyä pakollisiin tutkinnon osiin. Tällaisia ovat erityisesti asiakkaan toimintakykyisyyden vahvistaminen, haavanhoito, näytteenotto ja saattohoito sekä selkoviestintä. Valinnaisiin tutkinnon osiin sisältyy tässäkin osaamisalassa sellaisia hyvin yleisiä opintoja, jotka eivät välttämättä anna valmiuksia käytännön lähihoidon tehtäviin tai sovellu suoraan vasta alalle perehtyvän oppijan tutkintoon (esim. Huippuosajana toimiminen, työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen). Jos opiskelija valitsee vain tällaisia yleisiä osia tutkintoonsa, voi em. keskeisten ydiosaamisen aihepiirien osuus jäädä liian suppeaksi.

Vammaistyön osaamisalaan liittyvät kommentit

Tälläkin osaamisalalla valinnaisiin tutkinnon osiin sisältyy osaamisalueita, joiden tulisi laajemmin sisältyä pakollisiin tutkinnon osiin. Tällaisia ovat erityisesti asiakkaan toimintakykyisyyden vahvistaminen (laajemmin kuin vain vammojen aiheuttamien rajoitteiden osalta kohdassa 2.23, toiminnalliset menetelmät sekä selkoviestintä.

Suunhoidon osaamisalaan liittyvät kommentit

Tälle osaamisalalle kohdennetut valinnaiset tutkinnon osat eivät kovin laajasti vahvista suunhoidon ydiosaamista. Esimerkiksi eri ikäisten asiakkaiden suunhoidossa selkoviestintä tai terveys- ja hvinvointiteknologia voisivat olla hyödyllisiä valinnaisen tutkinnon osia.

Muut tutkinnon osiin liittyvät yksityiskohtaiset kommentit

2.1 Ihmisen kohtaaminen ja päivittäisissä toiminnoissa avustaminen -tutkinnon osaan voisi lisätä *”tunnistaa oman ilmaisuensa ja käyttäytymisensä vaikutukset vuorovaikutustilanteissa”* sekä *”tunnistaa omien asenteidensa ja ennakkokäsitystensä vaikutukset kohtaamisessa”* (Ammatillinen vuorovaikutus) sekä *”ohjaa ja avustaa mielenhyvinvointia vahvistavaan tekemiseen”, ”ohjaa ja avustaa päihteettömiin elämäntapoihin ja riippuvuuksista vapaaseen elämään”* ja *”tunnistaa asiakkaan ja hänen läheisensä ongelmallisen päihteiden käytön, ja riippuvuudet sekä ohjaa tuen piiriin”* (Päivittäisissä toiminnoissa ohjaaminen ja avustaminen).

2.2 Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen -tutkinnon osaan on tarpeen lisätä seuraavat sisällöt *”huolehtii omasta mielen hyvinvoinnistaan sekä tunnistaa sitä kuormittavat tekijät”, ”ottaa puheeksi, mikäli huolestuu työtoverin hyvinvoinnista huomioiden mielenterveyden, päihteet ja riippuvuudet”* (Työyhteisössä toimiminen) sekä *”osoittaa ymmärtävänsä mielenterveysongelmia, päihteiden riskikäyttöä ja riippuvuuksia sekä niistä aiheutuvia haittoja”* ja *”kannustaa asiakasta päihteettömyyteen ja riippuvuuksista vapaaseen elämään”* (Kansantaudit ja asiakkaan hoitotyö).

Toimintakyvyn arviointi on tärkeä osa muun muassa sosiaali- ja terveysalan ja työvoimahallinnon ammattilaisten työtä. Toimintakyvyn heikkenemiselle altistavien riskitekijöiden arvioimiseen on saatavilla ja suositellaan käytettäväksi luotettavia mittareita ja arviointivälineitä. Mittareiden valinnan ja käytön osaaminen tulisi kuulua myös lähihoitajan opintoihin. Tietoa luotettavista toimintakyvyn arviointimittareista ja suosituksista niiden käytöstä on saatavilla TOIMIA-tietokannassa, jonka tuntemus tulisi kuulua lähihoitajan osaamisvaatimuksiin.

2.3 Lääkehoidon toteuttaminen lähihoitajan vastuualueella -tutkinnon osassa olisi tarpeen huomioida myös lääkkeiden väärinkäyttö päihtymystarkoituksessa sekä lääkkeiden mahdolliset yhteisvaikutukset, mikäli potilas käyttää päihteitä.

2.16 Ilmastovastuullinen toiminta -tutkinnon osassa kohdassa ilmastomuutoksen lähtökohtien selvittäminen todetaan, että opiskelija tunnistaa suomalaisen toimintaympäristön erityispiirteitä ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutumiseen. Tähän tulisi lisätä *ml. sisä- ja ulkoilman ja laajemmin rakennetun ympäristön terveystieteiden näkökulmia.*

2.17 Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen -tutkinnon osassa olisi syytä kiinnittää huomiota kansainvälistymiseen sekä kulttuuriseen moninaisuuteen myös kaikissa työyhteisöissä Suomessa ulkomailta rekrytoitavan työvoiman osalta työtovereina sekä maahan muuton osalta myös asiakkaina ja potilaissa.

2.26 Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen -tutkinnon osaan olisi hyvä lisätä *"keskustele lapsen kanssa digipelaamisesta ja antaa pelikasvatusta"*. Lisäksi olisi tärkeää nostaa ammattitaitovaatimuksissa esiin lapselle lukemisen merkitystä kielen kehityksen sekä hyvän emotionaalisen kokemuksen tuojana. Kielen kehityksen tukeminen yleisellä tasolla on mainittu, mutta pedagogisessa osiossa olisi hyvä puhua myös kirjoista, kuvista ja lapselle lukemisesta.

2.27 Vastasyntyneen ja imeväisikäisen hoitotyö -tutkinnon osassa THL toivoo huomioitavan sisältönä myöskin synnytyksen jälkeisen masennuksen varhainen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen.

2.28 Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisalan -tutkinnon osan Edistävää ja ehkäisevää mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön -ammattitaitovaatimusten nimen voisi muuttaa *"Mielenterveyden edistäminen ja ehkäisevä päihdetyö"*, jolloin se vastaisi muun muassa sosiaali- ja terveydenhuoltolaissa käytettyjä käsitteitä. Vastaavasti Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön menetelmät -ammattitaitovaatimusten nimeksi sopisi paremmin *"Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyössä toimiminen"*, koska sisällöissä on paljon muutakin kuin menetelmiä.

2.39 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoiden, joilla suomi tai ruotsi ei ole äidinkieli, valmiuksia toimia suomalaisissa työyhteisöissä tulee tukea kaikissa opinnoissa, ei vain viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen tutkinnon osassa. Kaikissa opinnoissa tulisi tarvittaessa varmistaa työkielenä suomen tai ruotsin kielen oppimisen tuki. Lisäksi vuorovaikutustaidot muita äidinkieltä käyttävien asiakkaiden ja työtovereiden kanssa toimittaessa ovat tärkeitä valmiuksia väestön monimuotoisuuden lisääntyessä.

2.4 Ikääntyneen osallisuuden edistäminen -tutkinnon osa

Arviointikokonaisuuden ymmärtämiseksi opiskelijan on tärkeää osallistua aktiivisesti RAI-arvioinnin tekemiseen kaikissa arviointiprosessin vaiheissa. Lähihoitajalla on käytännön työssä usein merkittävä rooli RAI-arvioinnin tekemisessä ja siksi jo opiskeluvaiheessa perehtyminen arviointiin ja

Päivi Lindberg

9.3.2023

osallistuminen arvioinnin tekemiseen on tärkeää. Kotihoidossa toimimisessa RAI-osaamisen merkitys korostuu: Lähihoitaja on kotihoidossa se, joka käy iäkkään luona useammin, kun muut ammattiryhmät ja siksi hänen tietonsa asiakkaasta on RAI-arvioinnin tekemisessä olennaista. Kun ymmärrys RAI-arvioinnin sisällöstä ja arviointiperiaatteiden omaksuminen alkaa jo opinnoissa arviointien tekeminen tai siihen osallistuminen käytännön työssä on nopeampaa ja tehokkaampaa.

2.6. Asiakkaan toimintakykyisyyden vahvistaminen –tutkinnon osa

Tässä olisi hyvä laajentaa ymmärrystä toimintakyvyn eri ulottuvuuksissa ja erityisesti ikääntyneiden osalta sisällyttää osaamiseen myös kognitiivisen toimintakyvyn tukeminen, psyykkisen ja fyysisen toimintakyvyn lisäksi. Toimintakykyä ei tulisi nähdä vain asiakkaan ominaisuuksina vaan olisi syytä kiinnittää huomiota myös toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään ympäristöön kaikissa erilaisissa toimintaympäristöissä.

Lopuksi

Luonnoksessa esitetyt ammattitaitovaatimukset on muodostettu laaja-alaisesti. Tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset on listattu yksityiskohtaisesti, mutta joitakin osin turhan suppeasti. Esimerkiksi kiusaaminen, häirintä, syrjintä ja väkivalta ovat ilmiöitä, joihin puuttuminen työyksikön ohjeiden mukaisesti ei ole riittävää osaamista, vaan lähihoitajan työssä tulee osata toimia kaikkien asiakkaiden ja potilaiden kanssa näitä ilmiöitä ehkäisten ja tunnistuen. Osa tavoitteista vaikuttaa kuitenkin erittäin vaativilta, jopa lähes yhteneviltä ammattikorkeakoulu-tasoisien koulutuksen kanssa. Näiden osalta ammattitaidon osoittaminen ja arviointi on erittäin haastavaa, jolloin ydinosaamista ei kyetä varmistamaan.

THL esittää huolensa, miten ammattitaitovaatimukset tulevaisuudessa turvataan ja koulutuksen laatu varmistetaan kun lähiopetuksen määrän vähentyminen on lisännyt itsenäistä opiskelua. Lisäksi THL toivoo tarkasteltavan kriittisesti onko valinnaisissa tutkinnon osissa sellaisia liian yleisiä valinnaisia tutkinnon osia, jotka eivät ole keskeisiä perusopintojen vaiheessa, vaan tulevat oleellisiksi vasta ammatillisen kehittymisen myötä. Tällaisia tutkinnonosia ovat esim. huippuosaajana toimiminen tai työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Johtaja

Mika Salminen

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 7 pages before this page
Dokumentet inneholder 7 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 7 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 7 sider før denne side

Detta dokument innehåller 7 sidor före denna sida

Markku Petteri Tervahauta

617853c8-696c-434b-9047-5d544a794119 - 2023-03-10 15:45:37 UTC +02:00
BankID / MobileID - 039d030d-ab0f-4d90-9c23-a744ade2e104 - FI

MIKA OLAVI SALMINEN

e561a3d1-0935-4aea-8151-c07090b28be7 - 2023-03-13 10:17:25 UTC +02:00
BankID / MobileID - f79b84f2-1aa8-4f12-81ba-d2cccd340b1a - FI

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende